

Securitatea economică a statului mic. Cazul Republicii Moldova

Viorica ȚURCANU,
*doctorandă, Universitatea Liberă
Internațională din Moldova*

Virginia COJOCARU,
lector universitar, Universitatea de Stat din Moldova

SUMMARY

The main economic powers are seeking for personal advantages, which should ensure a long term strategy. In this context, economic wars are imposed, with the aim to strengthen national infrastructure which deliberately creates geopolitical situations, convenient for certain international economic agents. At the current stage of global economic development, differentiation plays an important role between economic power of states, in case when economic development and their role in global economy is increasing. Continuous development of world economic systems grants unilateral advantages, in which small countries have their priority. It is believed that a strong economic position often have a bigger impact on profit then cheap labor force, new technologies and good governance, while the weakest participants in the global economy can't protect their interests equally.

Keywords: economic security, small state, territorial inferiority, economic advantage, economic growth, the global economy, foreign threats, international actors.

REZUMAT

Principalele puteri economice sunt în căutarea unor avantaje personale, care ar trebui să asigure strategia pe termen lung. În acest context, se impun războaiele economice, în scopul de a consolida infrastructurile naționale pentru crearea intenționată a situației geopolitice convenabile a anumitor actori economici internaționali. În stadiul actual de dezvoltare economică la nivel mondial, diferențierea joacă un rol important în puterea economică între state, în cazul în care dezvoltarea economică și rolul lor în economia mondială crește. Dezvoltarea continuă a sistemelor economice ale lumii conferă avantaje unilaterale, în care țările mici au prioritatea lor economică. Se consideră că poziția economică puternică are adesea un impact mai mare asupra veniturilor decât forța de muncă ieftină, noile tehnologii și buna guvernare, în timp ce cei mai slabi participanți din economia mondială nu pot proteja interesele în mod egal.

Cuvinte-cheie: securitate economică, stat mic, inferioritate teritorială, avantaj economic, creșterea economică, economia globală, amenințări externe, actori internaționali.

Introducere. La etapa actuală a dezvoltării economice globale, un rol important îl joacă diferențierea puterii economice din-

tre state, după nivelul de dezvoltare economică, precum și rolul acestora în cadrul economiei globale. Dezvoltarea continuă

a sistemelor economice ale lumii dau avantaje unilaterale țărilor care de in  nt ietatea economică. Se consideră că pozi ia economică puternică are de multe ori un impact mai mare asupra veniturilor dec t for a de muncă ieftină, noile tehnologii sau buna guvernare, pe c nd cei mai slabi participanți la economia globală nu pot proteja interesele lor în măsură egală. Dar nu putem afirma că în cazul dat sinonimul „statul slab” este cel al „statului mic”, aici av ndu-se în vedere inferioritatea teritorială, precum  i al i parametri geopolitici [4].

Scopul cercetării constă în evaluarea stării actuale a securității țărilor mici, inclusiv R. Moldova, în vederea înlăturării barierele existente  i valorificării oportunit  ilor  i perspectivelor de întărire a securității naționale.

Perioada supusă cercetării se referă la ultimul deceniu, cuprins în limitele perioadei de după 2000.

 n timpul cercetării  i analizei rezultatelor au fost utilizate: metoda statistică, metoda dialectică, de induc ie  i deduc ie, metoda comparativă, a previziunii etc.

Rezultate  i analiză. Principalele puteri economice sunt în căutarea asigurării personale cu anumite avantaje strategice pe termen lung.  n acest context se iscă războaiele economice, cu scopul de a întări infrastructurile naționale, pentru crearea inten ionat  a situației geopolitice comode anumitor actori economici internaționali.   rile care nu sunt în măsură să sus in  ritmul proceselor de reproduc ie, r m n la periferia activității, pentru a efectua virtual un rol de sprijin [6; 7]. Economii mici (Small Economies) este un termen folosit în numeroase documente OMC.  n special, în documentele de la runda Doha. Economii mici este o denumire generică a unui grup de mici   ri-membre ale OMC, care nu au ie ire la mare, spre membrii OMC. Aceste   ri au caracteristici similare ale economiei: izolare de rutele comerciale majore, distan e mari p n  la cele mai importante piețe de des-

facere, standarde reduse de trai, o cantitate mică a produc iei de bunuri de consum, competitivitate scăzută. Prin urmare, în cadrul   rilor OMC aceste grupe de   ri se confruntă cu acelea i probleme  i înaintează probleme cu caracter similar. Acest grup de   ri nu poartă un caracter oficial. Cu toate acestea, în punctul 35 din Declara ia de la Doha se stabile te o sarcină a Consiliului General al OMC de a examina problemele cu care se confruntă aceste   ri  i pentru a face recomandări pentru a facilita o mai bună integrare a acestor   ri în sistemul comercial multilateral. Prin rela iile economice externe, statele slabe din punct de vedere economic nu au dec t să men in  procesul de reproducere economică, fiind separate prin distribu ia veniturilor mondiale. Dezvoltarea inegală a diferitelor   ri  i interesul inegal în participarea lor în rela iile economice internaționale fac ca acestea să ob in  pozi ii inegale, ceea ce creează posibilitatea exercitării unei presiuni  i chiar a  antajului economic.

Europa este unul dintre cele mai mici continente ale lumii, ce se întinde pe mai pu in de 7% din suprafa a terestră a P m ntului. Cu toate acestea, Europei  i revin la fel de multe state ca  i altor continente, cu dimensiuni considerabil mai mari. Prezentăm clasamentul celor mai mici state din Europa ( i alte regiuni), în func ie de suprafa  , popula ie, PIB, venituri pe cap de locuitor.

De multe ori, rela iile dintre „săraci”  i cei „boga i” în spa iul economic internațional sugerează vulnerabilitatea celor săraci, care oricum se r sfr nge asupra securității în economia mondială. Chiar de la bun început, problema securității economice a apărut în r ndul țărilor în curs de dezvoltare. Din literatura de specialitate se  tie că statul reprezintă entitatea juridică, politică, teritorială, care de ine puterea suveranit  ii  i apără interesele popula iei care tr ie te în limitele acestei entit  i. Conform speciali tilor din domeniu, prin „stat mic” stabilim o  ar  cu o popula ie de mai pu in de

Tabelul 1

Lista celor mai mici țări din Europa după diverse criterii

Țara	Suprafață, km ²	Populație, locuitori	Capitala	PIB, miliarde USD	PIB, USD per capita
Monaco	1,98	36.000	Monaco	6,063	85.500
San Marino	61	32.000	San Marino	1,365	32.200
Liechtenstein	160	36.000	Vaduz	5,113	89.400
Malta	316	397.000	Valetta	10,26	16.759,86
Andorra	468	85.000	Andorra la Vella	2,446	32.230
Luxemburg	2.586	550.000	Luxemburg	63,93	112.473
Cipru	9.251	1,1 mil.	Nicosia	21,34	21.852,09
Kosovo	10.887	1,7 mil.	Pristina	7,485	2.863,47
Munte negru	13.812	625.000	Podgorica	4,66	14.323
Lituania	65.200	2.966.954	Vilnius	59,825	18.278
Letonia	64.589	2.217.000	Riga	32,82	15.187
Estonia	45.226	1.325.000	Tallinn	26,36	18.852
Hong Kong	1.100	7,2 mil.	Hong Kong	289,6	52.984
Elveția	41.285	7,9 mil.	Berna	712,1	81.276
Albania	28.748	2.831.741	Tirana	13,59	10.428
Danemarca	43.094	5.580.516	Copenhaga	340,8	44.862
Belgia	30.528	11.071.483	Bruxelles	534,7	42.725
Bulgaria	110.910	7.351.234	Sofia	96.778	16.323
Singapore	704	5.399	Singapore	123,4	29.900
R. Moldova	33.846	2.913.281 (fără Transnistria)	Chișinău	7,744	4.982

Sursă. Investigațiile autorilor.

10 de milioane de oameni. În prezent, sfera internațională are o puternică influență asupra sferei naționale, influențând-o adesea nu în favoarea statului național, ci a intereselor externe.

Nivelul securității economice (naționale și internaționale), în natură și în grade diferite, afectează interesele tuturor statelor lumii, reprezentând acea stare de siguranță și protecție economică de amenințările externe și interne. Trebuie să mai subliniem că scopul unei politici eficiente în domeniul securității economice este de a asigura o dezvoltare economică durabilă pentru a satisface nevoile sociale și economice ale cetățenilor la un cost optim de muncă și uti-

lizarea rațional-ecologică a resurselor naturale și ale mediului.

Accentuăm că un indicator al sporirii nivelului securității economice este creșterea stabilă a productivității muncii cu, cel puțin, 5% pe an. Securitatea economică a țării, de asemenea, depinde de nivelul de dezvoltare a forțelor de producție și a relațiilor economice, precum și de forță de muncă calificată și existența unui sistem de perfecționare a acesteia.

Moldova are cea mai mică productivitate a muncii din Europa, arată datele unui studiu elaborat de Centrul analitic Expert-Grup. În medie, un angajat produce timp de o oră bunuri și servicii care valorează mai

pu in de cinci dolari, în 2008 - 4 USD/or . Aceasta s-a dublat fa a de anul 2000, c nd era 2 USD/or .  n Ucraina – 7 USD/or , România – 15 USD/or . Cea mai mare productivitate a muncii din Europa de Est o găsim în Ungaria  i Slovacia – 23 USD/or . Cu 800 USD/per capita, investi iile în Moldova sunt de nouă ori mai mici fa a de cele din Cehia  i de trei ori – fa a de cele din România. Cele mai pu ine investi ii au Rusia – 350 USD/per capita, Uzbekistanul – 100 USD/per capita [10].

Pentru a finaliza modelul de securitate economică, conturăm principalele amenin ari la adresa securităţii statului, după cum urmează: [8]

- pierderea controlului economic asupra tarifelor vamale;
-  nc lcarea echilibrului „intrare-ie ire” în economia națională;

- distrugerea sistemelor financiar-creditare;
- agravarea necontrolată a datoriei externe; învechirea tehnologiilor utilizate;
- pierderea controlului asupra capitalului străin din economia națională;
- fraude ale resurselor naturale, exodul (degradarea) poten ialului intelectual;
- diminuarea poten ialului for elor de producție, de dezvoltare  i transfer tehnologic.

Nivelul securităţii economice în Republica Moldova se află sub limita minimă care i-ar garanta siguran    i o oarecare pozi ie pe arena internațională. Un stat mic din punct de vedere teritorial, cu pu ine resurse economice, care ar putea fi valorificate, cu un sistem politic corupt care nu permite  i o dezvoltare economică strategică – toate acestea condamn  statul la o

Figura 1. Interesele geopolitice  i vulnerabilitatea pozi iei economice.

Sursă. Investigațiile autorilor.

stagnare continuă, și nu doar în domeniul economic.

Interesul geopolitic al Uniunii Europene și SUA față de Republica Moldova este determinat de vulnerabilitatea poziției economice și politice a celei din urmă, în acest context fiind necesară schimbarea, în primul rând, a priorităților politicilor naționale de gestionare economică. Aici pot fi menționate câteva carențe în domeniul dezvoltării strategice în economia națională, și anume:

- dependența economică sporită a Republicii Moldova față de remitențele externe. Limitarea acestora sau anularea lor sub orice formă pot conduce la un declin economic, consecințele căruia va fi greu de înlăturat;

- stagnarea domeniului agricol, prin „subnutrirea financiară”; cu toate că Republica Moldova este considerată un stat agrar, agricultura este foarte puțin subvenționată, antreprenorii nu izbutesc să-și mențină gospodăriile agricole, în contextul ultimilor măsuri de restricție din partea Federației Ruse, impuse încă în anul 2014. Mijloacele fondului de subvenționare agricolă a producătorilor pentru anul 2015 sunt repartizate selectiv și nu rambursează pe deplin pierderile producătorilor autohtoni [1];

- lipsa inovațiilor (tehnologice, financiar-bancare, în domeniul securității, în agricultură etc.);

- raportul productivitate – competitivitate autohtonă se află la nivelul zero. Aici este necesar să fie create condițiile legale de dezvoltare, prin implementări legislative reale. Tentativa de creare a unui organ specializat în domeniu, responsabil de acest sector, a fost realizată încă în anul 2008, atunci creându-se prin hotărâre de guvern Centrul pentru Competitivitate și Productivitate din Moldova,

însă de atunci și până în prezent nu au fost atestate rezultate în sectorul productivității și competitivității economice, organul demonstrându-și, astfel, nefuncționalitatea [4].

Republica Moldova, cu toate că reprezintă un stat mic, cu o economie la fel suficient de restrânsă, poate să preia modelele statelor, care au traversat acest parcurs economic, atingând rezultate și niveluri semnificative. La etapa actuală, o activitate răspândită se manifestă în rândul statelor mici prin creșterea așa-ziselor economii mici.

Drept model în acest sens servește Scoția – principalul motor al industriei energetice al Marii Britanii. Ceea ce diferă față de restul Regatului sunt rezervele de petrol ale Scoției. O mare parte a companiei s-a concentrat asupra argumentelor legate de rezervele de gaze și petrol ale Scoției și, cum veniturile de pe urma acestora vor ajuta Scoția să fie mai prosperă, în condițiile în care doar Scoția, nu întregul regat, va beneficia de ele. În conformitate cu clasamentul PIB-ului pe cap de locuitor, putem determina ratingurile de bunăstare a cetățenilor, pe primele poziții situându-se astfel de state, cum ar fi Qatarul, Luxemburgul, Singapore, Liechtensteinul (fig. 2).

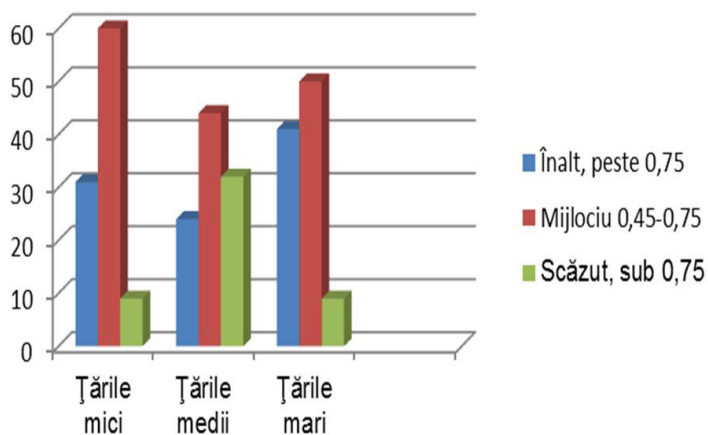

Fig. 2. Indicele dezvoltării umane după mărimea țării, %.
Sursă. Credit Suisse, 2015, Actualizat anual de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.

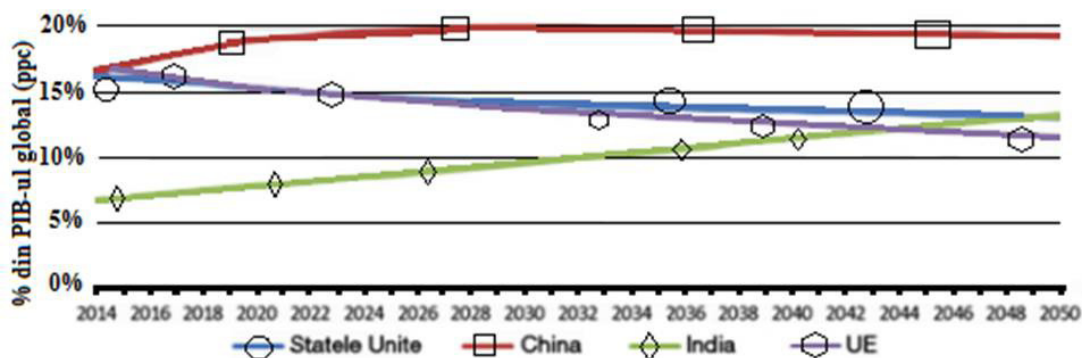

Figura 3. Schimbarea puterii economice mondiale: ponderea estimată în PIB-ul global la valoarea puterii de cumpărare.

Sursă. Prognose PwC în baza raportului FMI, 2014.

Un studiu recent realizat de Institutul Elvețian de Cercetare Credit Suisse „Succesul țărilor mici” a stabilit acele state mici (o ț r  cu o populație de mai puțin de 10 milioane de oameni și o mică zonă, adică teritoriu de activitate) unde calitatea vieții este mai bună.

 n ultimii 70 de ani, pe mapamond au apărut circa 100 de state mici, această creștere fiind în paralel cu creșterea globalizării, aceste procese av nd o corelație. Globalizarea promovează integrarea piețelor, economiilor și societăților, iar acest lucru conduce la faptul că frontierele nu mai au at t de multă valoare ca înainte.

La aceste măsuri se adaugă calitatea instituțiilor, stabilitatea producției economice și nivelul de dezvoltare umană, precum și indicele forței de muncă. Cele mai de succes exemple în acest sens sunt Elveția, Singapore, Danemarca, Irlanda și Norvegia.  n fruntea grupului țărilor mari sunt Austria, Olanda și Regatul Unit al Marii Britanii.

Pentru succesul țărilor în curs de dezvoltare trebuie să se concentreze pe crearea de instituții, cum ar fi bănci centrale și ministere de finanțe, care să caute în mod explicit modalități de minimalizare a volatilității macroeconomice asociate cu globalizarea (fig. 3).

Țările mici se pot ajuta reciproc, de asemenea, prin alianțe directe.  n mod surprin-

z tor, există foarte puține astfel de alianțe, av nd un număr mare de țări mici, țări în curs de dezvoltare. Riscul se manifestă prin faptul că vocea țărilor mici este acoperită de cei mai puternici,  mpiedic nd capacitățile lor de a obține la maximum bunul pentru propriii cetățeni.

Într-un mediu geopolitic și economic aflat într-o schimbare rapidă, caracterizată prin ample provocări la nivel internațional, putem atesta următoarele riscuri:

- rate mai mari ale dobânzilor determinate de un nivel ridicat al datoriei;
- reduceri de impozit pe profit;
- schimbări în modelele de imigrare și, eventual, încetinirea ritmului de globalizare.

 n astfel de condiții, statele mici ar trebui să fie în măsură să identifice și să evalueze riscurile și să ajusteze în consecință strategiile lor.

P n  în anul 1960, unii economiști considerau că principalele probleme ale dezvoltării economice ale țărilor mici sunt derivate din caracterul îngust al pieței lor interne. Prin urmare, ele nu pot beneficia de efectele economiilor de scară, ceea ce face ca industria autohtonă să fie mai puțin competitivă. Unele ramuri, ca de obicei high-tech, în țările mici nu se pot forma în principiu.

Limitări suplimentare sunt asociate cu lipsa de resurse umane, naturale, de capital,

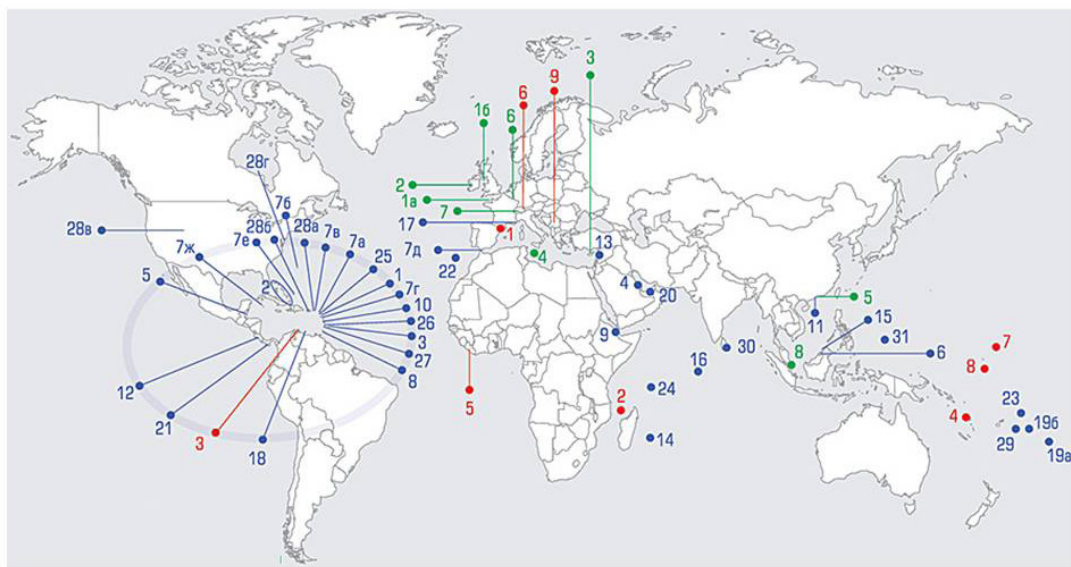

Figura 4. **Zonele off-shore din țările mici.**

I. Ins. Henry, insula Jersey, insula Man, Irlanda, Cipru, Malta, Hong Kong, Luxembourg, Elveția, Singapore.

II. Antigua Barbuda, Bahamas, Bahrain, Belize, Brunei, Angiliya, Bermuda, ins. Virginia, Montserrat, terks Caicos, ins. Cayman, Island, Grenada, Djibouti, Dominica, Macao (Aomâni), Costa Rica, Laban, Mauritius, Maldives, Monaco, Antilles, Ins. Cook, ins. Niue, Dubai, Panama, Madeira, Samoa, Seychelles, Sent Kits Nevis, Lucia, St. Vincent Grenadine, Ins Virginia, Puerto Rico, Wyoming, Deliver, Tonga, Shri Lanca, Palau.

III. Andorra, Comoros, Aruba, Vanuatu, Liberia, Liechtenstein, Marshal, Nauru, Montenegro.

precum și depărtarea multor țări mici din cele mai importante centre, piețe economice, rezultând într-o creștere a costurilor de transport și comunicațiilor.

Către sfârșitul sec. al XX-lea, impactul negativ al acestor factori s-a diminuat. Procesele de globalizare au redus cheltuielile de transport și comunicație. Liberalizarea comerțului a facilitat accesul pe piața mondială și mișcările de capital au permis accesul la fluxurile financiare și la tehnologie (nu cele mai performante). Țările mici au beneficiat de oportunități pentru specializare și cea mai mare parte a profitat cu succes de ea prin dezvoltarea sectoarelor extrem de competitive și cu un înalt grad de tehnicitate și inteligență, așa cum au procedat Finlanda, Singapore, care s-au transformat într-unul dintre liderii mondiali în domeniul telecomunicațiilor.

O altă strategie de succes a fost atragerea pe teritoriul lor a corporațiilor multinaționale la nivel mondial și includerea economiei țărilor mici în economia mondială prin integrarea în lanțul tehnologic (extragere, producție sau desfacere) în cadrul și între CTN, care a fost însoțită de crearea de legături între CTN „invitate” și întreprinderi locale, acolo unde nivelul resurselor umane și al altor factori permit companiilor locale să producă bunuri și servicii de calitate înaltă. Oportunități și mai mari pentru dezvoltarea economică a țărilor mici se deschid prin participarea la procesele de integrare economică regională. Participarea ca agent economic pe piețe interne mari, zone economice libere, uniuni vamale, piețe economice libere, permite țărilor mici accesul nerestricționat la aceste piețe. O astfel de strategie este eficientă numai pentru țările

mici relativ dezvoltate, deoarece cel mai mult beneficiază pe seama integrării economice producătorii de produse sofisticate tehnologic. Un rol important în succesul economic al fiecărei dintre țările mici l-au jucat  i o serie de factori specifici ca: loca ia bună (Singapore, Hong Kong), politica de neutralitate (Elve ia, Malta). O mare parte din țările emergente mici  i desf  oară efectiv o politică de dumping social  i fiscal. Costurile for ei de muncă reduse, cheltuielile relativ mici de ajutor social, politică fiscală lejeră au determinat fluxul economic de producție din țările economic dezvoltate în favoarea statelor mici. Mai mult dec t at t, în calitate de  ar -gazdă sunt   ri dezvoltate din Europa Centrală  i de Est.  n această situa ie, dimensiunile reduse ale țărilor creează un avantaj competitiv natural. Numărul popula iei redus semnifică obliga iuni sociale reduse, care pot fi ob inute la un nivel scăzut de impozitare, care nu- i pot permite țările mari. O manifestare extremă a acestei tendin e sunt zonele off-shore. Cele mai multe zone off-shore sunt micro  ri cu o popula ie de mai pu in de 100 de mii de oameni. Dar există   ri mici tipice ca Cipru, Malta, Luxemburg, Gibraltar  i Elve ia.

Cu unele admiteri,  i Belgia poate fie numită zonă off-shore. Nu  nt mpl tor Belgia  i Luxemburg pentru mai mult de zece ani au blocat eforturile UE de combatere a companiilor off-shore. Republica Moldova poate să ajungă în această categorie *off-shore* prin numărul exagerat de cazinouri  i puncte „jocuri de noroc”, prin care se pot „spăla” unii bani murdari. Numărul unit  ilor de cazare permite acest lucru.

Turismul receptor în Republica Moldova este reprezentat de turi ti din România (20,5%), Ucraina (11,5%), Rusia (9,8%), Turcia (4,6%), SUA (4,4%), Polonia (4,1%), Germania (3,5%), Italia (3,4%), Marea Britanie  i Irlanda de Nord (3,3%), Israel (3,1%), Suedia (3,1%), Bulgaria (2,4%), Fran a (1,9%), Olanda (1,9%), Japonia (1,8%), Belarus (1,6%), Elve ia (1,2%), Norvegia (1,2%), Spania (1,2%), Republica Cehă (1,0%), Finlanda (0,9%).

Republica Moldova poate să ajungă în această categorie a statelor mici, ale căror parametri macro-  i microeconomici ating cote maxime, însă aici este nevoie de ample  i profunde schimbări politice  i economice, practice de conduită economică internațională, precum  i redresări ale vectorului general de orientare politică națională  i internațională.

Tabelul 2

Numărul de turi ti  i excursioni ti, participanți la turismul organizat de agen iile de turism  i turoperatori, după scopul vizitelor

	2015	
	<i>turi�ti �i excursioni�ti</i>	<i>turi�ti-zile</i>
TOTAL	242.559	1.688.546
Turism receptor, total <i>(primirea cetățenilor străini în �ar�)</i> <i>dintre care, în scop de:</i>	15.514	44.472
- odihnă, recreere și agrement	10.097	22.527
- afaceri profesionale	4.196	13.123
- tratament	488	6.609
- alte scopuri	733	2.213

Sursă. Activitatea turistică a agen iilor de turism  i turoperatorilor din Republica Moldova în anul 2015, Biroul Național de Statistică. [On-line]: <<http://www.statistica.md/news-view.php?l=ro&idc=168&id=5080&parent=0>> (consultat la 18.02.2016).

Tabelul 3

Numărul de turiști străini, cazați în Republica Moldova, 2013-2016.

Anul	TOTAL							dintre care turiști străini						
	Total	Hoteluri și moteluri	Pensiuni turistice și agroturistice	Cămine pentru vizitatori	Structuri de întreținere	Sate de vacanță și alte structuri de odihnă	Tabere de vacanță pentru copii	Total	Hoteluri și moteluri	Pensiuni turistice și agroturistice	Cămine pentru vizitatori	Structuri de întreținere	Sate de vacanță și alte structuri de odihnă	Tabere de vacanță pentru copii
2013	271.541	126.747	11.526	14.554	32.045	33.027	53.642	95.640	84.105	4.353	1.467	846	4.823	46
2014	283.001	136.432	8.208	10.072	32.920	48.158	47.211	93.897	86.901	1.402	1.130	665	3.754	45
2015	278.855	130.944	9.283	7.002	32.349	46.636	52.641	94.381	86.782	1.730	307	652	4.843	67

Sursă. Activitatea turistică a agenților de turism și turoperatorilor din Republica Moldova în anul 2015, Biroul Național de Statistică. [On-line]: <<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5080&parent=0>> (consultat la 18.02.2016).

Concluzii și propuneri. Contribuția țărilor mici în modul de funcționare a sistemului de relații internaționale este acela de a asigura flexibilitatea sistemului „de gestiune moale” asupra activității statelor prin legitimarea lor, facilitarea proiectelor internaționale și creșterea rolului dreptului internațional, creșterea ponderii organizațiilor internaționale și a altor forme de cooperare multilaterală. Țările mici rămân în continuare „consumatori” de securitate, dar în materie de „politică joasă” impactul acestora în ultimele decenii a crescut în mod semnificativ.

Problemele sistemice, pe care țăările mici le formează pentru ordinea mondială, sunt legate cu decalajul dintre posibilitățile crescânde ale țărilor mici, dintr-o parte, și lipsa unei viziuni strategice și responsabile, dispoziții consumiste sentimentale și lipsa unei elite politice, din altă parte.

Țările mici s-ar simți cel mai confortabil în condițiile unor viziuni utopice de

pace eternă, creșterea interdependenței și formarea unui sistem politic corect al guvernânței globale. Însă crește instabilitatea globală, crește riscul securității și semnificația factorilor militari. Comunitatea mondială este atrasă tot mai mult într-o criză sistemică. Economiiștii discută doar despre durata acestei crize. Reducerea resurselor va conduce la aprofundarea concurenței.

Pentru țăările mici se conturează două modele strategice de comportament. Izolarea pe termen lung din start este ineficientă, dar pe nevrute, multe țări mici din lumea a treia pot nimeri în așa situație, devenite neinteresante comunității mondiale. Integrarea în structurile economice și politice regionale este o perspectivă mai realistă. În acest caz soarta țărilor mici va depinde de nivelul de dezvoltare economică și cultura politică ale țărilor mari, care formează nucleul unui sau altui sistem de relații internaționale.

BIBLIOGRAFIE

1. Agenția de intervenție și plăți pentru agricultură. [On-line]: <<http://aipa.gov.md/ro/content/peste-6-mii-de-fermieri-au-solicitat-compensa%C8%9Bii-la-mere-prune-%C8%99i-struguri-tehnici>>.
2. Asociația „Pro Chișinău”, îngrijorată de numărul mare de cazinouri din capitală. [On-line]: <<http://ziarulnational.md/asociatia-pro-chisinau-ingrijorata-de-numarul-mare-de-cazinouri-din-capitala/>>. (consultat la 18.02.2016).
3. Gribincea A. Experiența rezolvării problemelor social-economice din Singapore. În: Mat. ale Conferinței internaționale „Managementul echipei orientat spre creșterea performanței firmelor din Republica Moldova și România,” 30.10.2015-02.11.2015, Eforie Nord, 2015.
4. Gribincea A., Golovataia L., Brovca Gh. Economie mondială, migrația și securitatea economică. Chișinău: IRIM, 2014, 306 p.
5. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 975 din 12.08.2008, [On-line]: <<http://lex.justice.md/md/328919/>> (consultat la 18.02.2016).
6. Juc V. Oportunități și alternative de consolidare a securității naționale a Republicii Moldova. În: „Revista de filozofie, sociologie și științe politice,” nr. 3(154), Chișinău, 2010. [On-line]: <<http://iiesp.asm.md/wp-content/uploads/2011/03/Revista-2010-3-JIS-B5.pdf>> (consultat la 18.02.2016).
7. Moștoflei C. Securitatea statelor mici din Sud-Estul Europei. În: „Revista de filozofie, sociologie și științe politice,” nr. 3 (154), Chișinău, 2010.
8. Ломакин В. К. Мировая экономика, 2002, 5.3. Взаимозависимость и

экономическая безопасность. [On-line]: <<http://textbook.news/ekonomika-mirovaya/vzaimozavisimost-ekonomicheskaya-bezopasnost.html>> (consultat la 18.02.2016).

9. Невская А. Глобализация и высшее образование в малых странах: пример Нидерландов./ А. Невская. В: «Мировая экономика и международные отношения», 2015, № 9, с. 46-56.

10. <www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5080&parent=0> (consultat la 18.02.2016).

11. Anuarul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, 2015.

Prezentat: 24 februarie 2016.

E-mail: agribincea@mail.ru